

TÁRSULATI KÖZPONTI KUTATÓTÁBOR Aggteleki-karszt, 1988. július 1—16.

Az 1987. évi társulati tábort követő közvélemény-kutatás eredményeként az 1988. évi tábort az Aggteleki-karszton rendeztük, melynek szervezését már az év első napjaiban megkezdjük. Az egymást követő előkészítő megbeszélések során — melyek némelyike szakmai vitaestnek is beillett — 1987. január 27-én (*Maucha László* javaslatára) megszületett a döntés: a tábor fő célkitűzése a Kossuth-barlang Reménytelen-szifon mögötti részeinek feltárása lesz.

A tábor előkészítése

A Kossuth-barlangban történő munkavégzés alapfeltétele volt, hogy az 1956-ban kihajtott, de azóta életveszélyessé vált bejárati tárót felújítsák, biztonságossá és a feltáráshoz szükséges eszközök beszállítására alkalmassá tegyék. A Társulat Kartográfiai Szakbizottsága 1988. február 23-án felmérte és fotódokumentációt készített a bejárati táróról. Ezeket mellékelve a Társulat *dr. Maróthy László* környezetvédelmi és vízgazdálkodási miniszterhez írt levelében segítséget kért a táró felújításához, amelyre rövid időn belül pozitív válasz érkezett.

A tábor előkészítésébe időközben bekapcsolódott a Kossuth-barlang szifonját 1969 óta kutató *AMPHORA Könyvbúvár Klub* is, akik vállalták a táborozás alatti bűvár-tevékenység előkészítését és lebonyolítását.

A KVM illetékes főosztályának május eleji döntését követően május utolsó hetében megkezdődött a Kossuth-barlang bejárati tárójának felújítása és monolit vasbetonszerkezettel történő végleges biztosítása az *AKKORD Gazdasági Munkaközösség* kivitelezésében. A június 30-ig rendelkezésre álló idő, a nehéz földtani viszonyok és a feladat speciális jellege rendkívüli erőfeszítéseket követelt a kivitelezőktől.

Az 1987. évi kedvező tapasztalatok alapján, a tábor alatti tudatos munkavégzés előkészítése érdekében 60 oldalas „Tábori tájékoztatót” állítottunk össze, amelyből kiemelkedik a Kossuth-barlangot feltáró *dr. Kessler Hubert* tiszteleti elnök bevezetője és *Maucha László* tudományos igényű, ebben az összegző formában még sehol meg nem jelent dolgozata a Kossuth-barlangról és annak hidrológiai rendszeréről. A kis füzetet (amely a terület földtani-hidrológiai térképét, a Kossuth-barlang eddig ismert szakaszainak térképét, valamint a kutató objektumok kutatástörténetét és rövid leírásait is tartalmazta) a tábor résztvevői a helyszínrre érkezéskor kapták kézhez.

Feltáró tevékenység

Az előzetes egyeztetések és helyszíni bejárások tapasztalatai alapján a Társulat 17 barlangra kért és kapott kutatási engedélyt, melyek közül tízben folyt feltáró munka a tábor alatt.

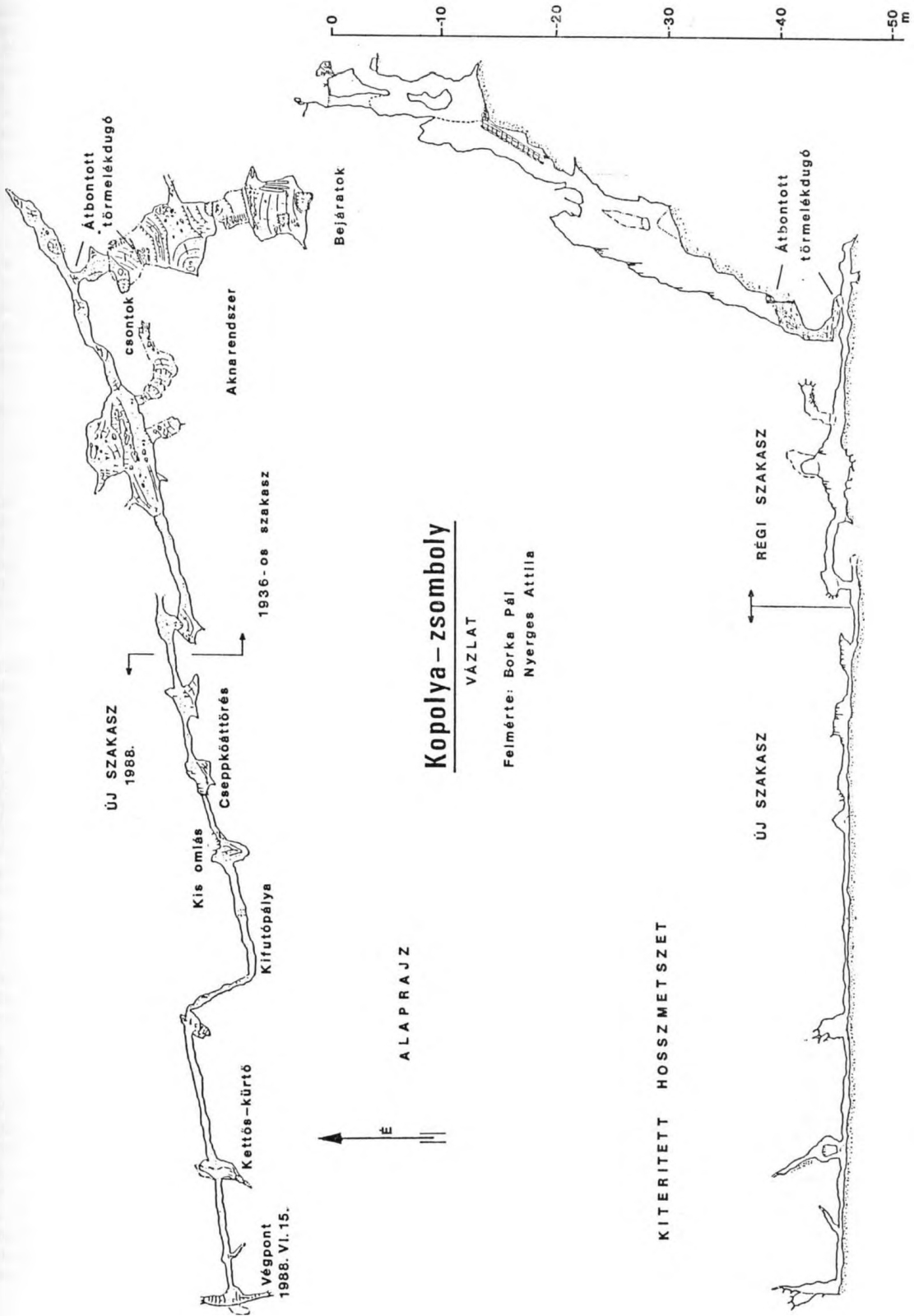
A tábor munkájában 14 társulati csoportból 75 csoporttag és 28 egyéni kutató vett részt változó időtartammal, melynek eredményei az alábbiakban foglalható össze.

Kossuth-barlang

A bejárati táró utolsó néhány méterének tartós omlása miatt a barlang „kiépítése” (járófelületek a vizes szakaszokon, bűvár-merülőbázis, erőátviteli, világítási és telefonkábelek behúzása) csak a tábor negyedik napján kezdődhetett meg, majd ezt követően július 5-én került sor az első bűvármerülésre a Reménytelen-szifonban. Az ezt követő 12 napban folytatódott a szifon tisztítása, a törmelékeltő kőzet- és iszapanyagának szivattyús és kézi erővel történő eltávolítása, a szifon járatainak szelvénybővítése. Július 15-ig 22 m mélységbe és kb. 50 m távolságra jutottak le, ahol egy szálkő élekkel tagolt, korrodált, alacsony, de széles szelvényű járatot találtak. A 97 óra merülési idő eredményeként megteremtődtek a feltételei a szifon biztonságos továbbkutatásának, annak átúsztása reményében. A beúszott járatokról részletes felmérés és fotódokumentáció készült. A szifon bűvár-kutatása a tábort követően — szeptemberben — tovább folytatódott.

Gergés-lápai-víznyelő

A Kossuth-barlang rendszeréhez tartozó víznyelőt 1977-ben tárták fel, az 1981-es továbbkutatását követően —23 m mélységig volt ismert. Ezután a nyelőszáj — a faácsolat elkorhadása miatt — életveszélyessé vált. A további kutatás alapfeltétele volt a nyelőtölcsér biztonságossá tétele. Ennek érdekében a tábor ideje alatt egy monolit vasbetonbiztosítást építettek a kitisztított nyelőbe és a bejárati szakasz szűkületét megszüntették. Az elvégzett munka eredményeként a víznyelő további feltárása kisebb létszámú csoportokkal, néhány napos időtartammal is végezhető.

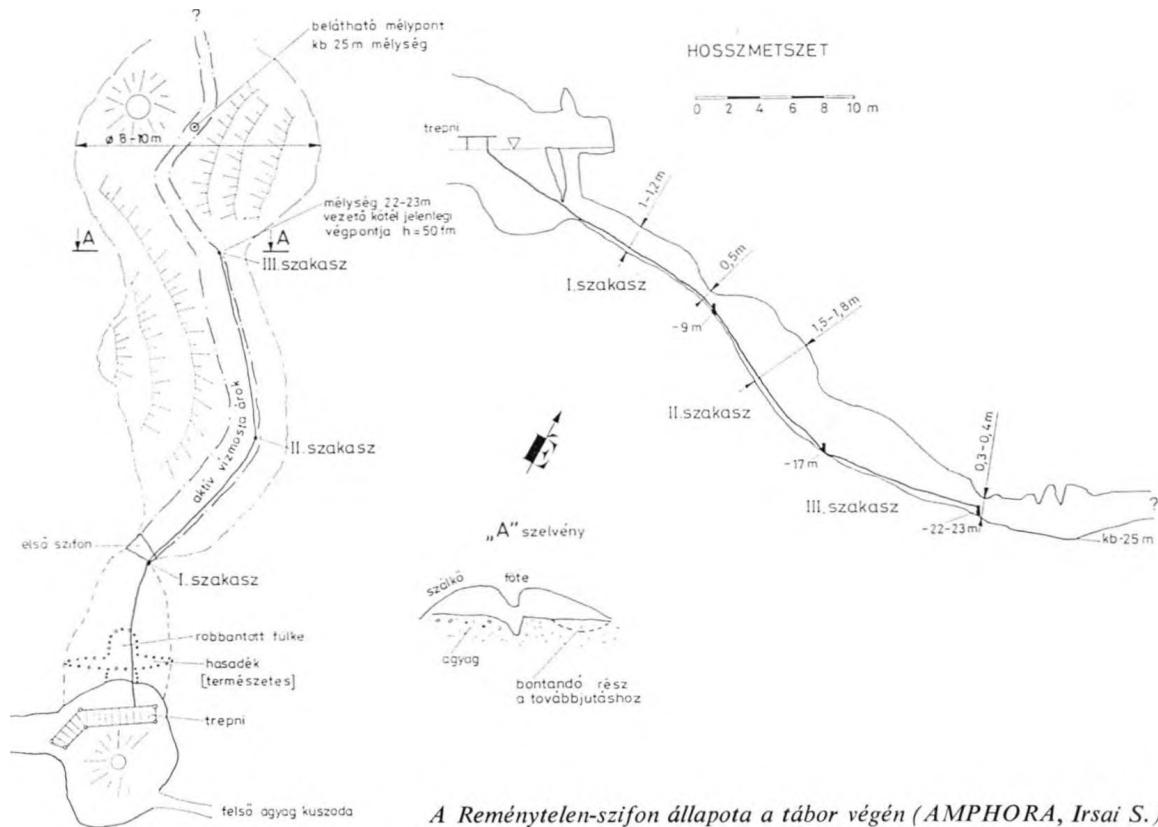
Kopolya – zsomboly

VÁZLAT

Felmérte: Borke Pál
Nyerges Attila

ALAPRAJZ

KITERITETT HOSSZMETSZET

A Reménytelen-szifon állapota a tábor végén (AMPHORA, Irsai S.)

Kuriszláni beszakadás

A 60-as években megnyílt felszakadás, amely azóta is aktív víznyelőként működik, hidrológiailag bizonyítottan a Kossuth-barlang rendszeréhez tartozik. A bejárati nyelőtölcsért megtisztítva itt is vasbetonbiztosítás készült, és szelvénybővítő robbantásokat végeztek az eddig ismert szakaszok szűkületeinél. Így megteremtődött a barlang továbbkutatásának lehetősége, amellyel a Papp Ferenc csoport a központi tábor befejeztével azonnal élt is.

38-as barlang

A korábban 12 m mélységig, kb. 25–30 m hosszúságban feltárt barlang kitöltésének eltávolítása folytatódott a tábor alatt a beépített kötélpálya segítségével.

Kopolya-forrásbarlang

Az 1950-es években megkezdett és azóta különböző csoportok által végzett feltárás egy közel 100 m hosszú, tektonikusan preformált árvízi forrásjáratot tett ismertté. A barlang eddig feltárt szakaszainak szűk szelvénye akadályozta a további kutatást, ezért abban végig szelvénybővítő robbantásokat végeztünk. Ezek annyira sikeresek voltak, hogy a le-robbantott törmeléknek csak egy részét sikerült a tábor alatt a felszínre szállítani. Az elvégzett munka eredményeként itt is megteremtődött a továbbkutatás lehetősége a folytatással kecsegtető végpont irányába.

Kopolya-zsomboly

A barlang vízszintes ágának harmincas években történt feltárása, majd a 70-es években az Optimista csoport által történt agnoszkálását követő újbóli beomlás miatt az elmúlt évtizedben a barlang kutatása szünetelt. A tábor azt tűzte ki célul, hogy a zsomboly kritikus alsó szakaszát ismét átbontja, és megkísérli a továbbjutást annak vízszintes ágában. Az aknasor eltömődött alsó szakaszát sikerült átbontani és kiácsolni, ezt követően az alsó vízszintes szakaszba bejutva — a végponti agyagos kitöltés több szakaszban történt átbontása után — egy kb. 90 m összhosszúságú szakaszba jutottak be a kutatók.

Nagy-kotyor-nyelő

A Kopolya-rendszerhez tartozó nyelő bontása megkezdődött, de létszámhiány miatt a korábban ismert mélységet (8–9 m) megközelíteni nem sikerült.

Eger-zsomboly

A Baradla-tetőn levő — 1986–87-ben megismert zsomboly-kezdeményben néhány méter talp-súlylesztést hajtottak végre; a feltárás folytatása indokolt.

Százforintos-barlang — Agancsos-réti-víznyelő

A Haragistya-fennsíkonn levő — valószínűleg egy hidrológiailag rendszerhez tartozó — idős karsztobjektumok közül a víznyelő feltárásával korábban

már próbálkoztak, de időnkénti aktiválódása visszatemette a feltárt szakaszokat. A tábor alatt a nyelőtölcsér aljától kb. 13 m mélységig bontották ki az eltömődött aknát (vázlatos felmérése mellékelve). A Százforintos-barlang előterében és egyetlen — teremszerű — kiöblösödésében megkísérelt próbabontás eredménytelenül végződött, a nagy mennyiségű kitöltést nem sikerült átbontani.

Egyéb tevékenység

A tábor nagy helyismerettel rendelkező résztvevői — elsősorban Borzsák Péter, Kutas Tamás és Szilvay Péter — rendszeresen közreműködtek a KVM Barlangtani Intézet helyszínen tartózkodó munkatársainak terepi kataszterező munkájában. Ennek eredményeként 30 objektum helyszínelése során elkészült 3 barlang térképe, 24 barlang fotódokumentációja és 21 barlang kataszteri törzslapja.

A tábor ideje alatt Borzsák Péter elkészítette a Kossuth-barlang teljes fotódokumentációját.

Geofizikai mérések

A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Geofizikai Intézete mágneses méréseket végzett a Szabadság-barlang feletti Kecse-kút térségében a barlang végpontjának felszíni kitűzése céljából. Az állandó mágnessel végzett két méréssorozat eredménytelen maradt, de az egyértelművé vált, hogy a barlang jelenleg ismert végpontja nem közelíti meg annyira a felszínt, mint amennyire feltételezték.

Klimatológiai, hidrológiai mérések

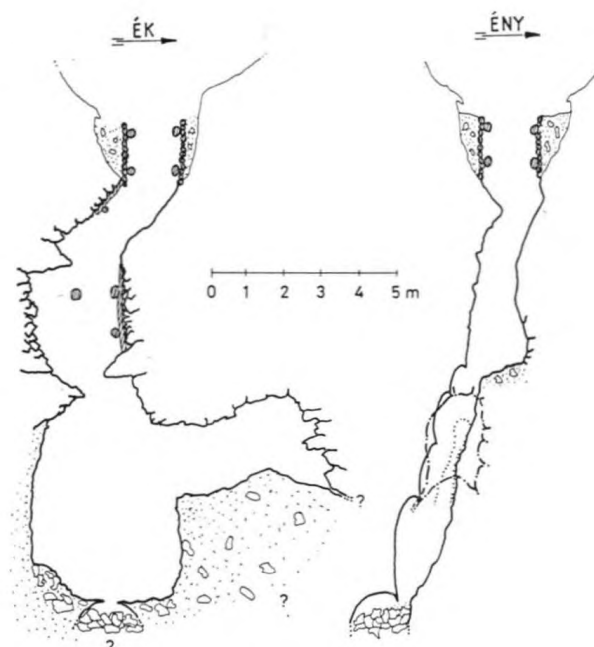
A tábor ideje alatt Gádoros Miklós vezetésével egy új klimatológiai méréssorozat indult a Vass Imre-barlangban a barlangi és felszíni nyomásváltozások összefüggésének tisztázására. A Nagy-Tohonya-forrásnál prognosztizált és bekövetkezett kitörések időszakában Maucha László irányításával hidrológiai méréseket végeztek.

Szakmai továbbképzés

A Társulat Oktatási és Közművelődési Bizottsága ezévi kutatásvezetői képzésének gyakorlati részét és vizsgáztatását a tábor keretében tartotta, amelyen 5 fő vett részt eredményesen.

Tanulságok

Az 1988. évi tábor szervezői nagyobb, nehezebben megvalósítható és a sikert tekintve kockázatosabb célt tűztek ki, mint az elmúlt évi tábornál. Az előkészítés nehézségei, a pénzüke és néhány etikai probléma ellenére ismét sikerült mozgósítani a társulati tagság egytizedét közös társulati célok érdekében. Az érdeklődés és részvétel aránya az elvárható szint alatt maradt, de ez nem csökkentheti az aktívan részt vevők tevékenységének elismerését! A tábor jól bizonyította a Társulat két elkülönült szakterületének — a vízalatti és „szárazföldi” barlangkutatásnak — igenis megvalósítható jó együttműködését és a társulati célok integrálhatóságát az

Az Agancsos-réti-víznyelőbarlang (hosszmetszeti vázlat, Rose Gy.)

Aggteleki Nemzeti Park működésének eredményesebb tétele érdekében.

Köszönetnyilvánítás

A tábor szervezői köszönetüket fejezik ki az Aggteleki Nemzeti Park igazgatóságának, a KVM Barlangtani Intézetének, valamint azoknak az intézményeknek és vállalatoknak, akik anyagokkal, eszközökkel, szolgáltatásokkal támogatták a tábor, így a Munkásőrség Bp.-i Parancsnokságának, a Honvédelmi Minisztériumnak, a Kőbányai Könyűfémművek, az É-Magyarországi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság szini erdészetének, az ÉVIZIG encsi szakaszfőmérnökségének és a miskolci NME Geofizikai Intézetének.

A feltáró munkák műszaki előkészítésében és lebonyolításában kiemelkedő jelentőségű volt az AMPHORA Könyűbúvár Klub, a debreceni MHSZ Könyűbúvár Klub és a velük együttműködő Hegedűs Ferenc, a Rózsadombi KINIZSI, a BSE, az ALBA REGIA és Papp Ferenc barlangkutató csoportok, valamint a VERTIKUM Kis-szövetkezet által végzett munka, ill. eszközök kölcsönzése formájában nyújtott támogatás.

Az önzetlen személyi támogatások közül kiemelkedik Berczik Pál villamos szakipari munkája és dr. Komlóssy Attila önzetlen segítsége az orvosi ügyelet megszervezésével és biztosításával. A Hadobás Sándor által — a tábor ideje alatt — előállított tábori levelezőlap a képeslapgyűjtőkön kívül a résztvevők között is sikert aratott.

Szablyár Péter